

УДК 37.091.32

І. Г. Ураєва,
методист відділу гуманітарних дисциплін ВШПО, вчитель французької мови

Долаймо освітні втрати під час адаптаційного циклу базової середньої освіти

У соцмережах активно обговорюють проблему подолання освітніх втрат, спричинених роками навчання онлайн. У першу чергу фахівці говорять про необхідність психолого-педагогічної підтримки школярів. Проте не менш важливий емоційний стан учителів, резильєнтність у конфліктний і постконфліктний період, адже успішність учнів та ефективність уроків значною мірою визначаються тими формами роботи та прийомами, які добирає вчитель. Тому говоримо про взаємозв'язок віддачі вчителя й учня під час навчання, про комунікацію, взаємну домовленість та зацікавленість в успішності, усвідомлення важливості наздогнати можливі пропуски та успішного засвоєння навчального матеріалу з іноземної мови.

Ключові слова: подолання освітніх втрат здобувачів освіти, сучасний інструментарій навчання, вивчення іноземної

мови, іншомовне спілкування, психолого-педагогічна підтримка, педагогіка партнерства, партнерське навчання, групова форма роботи, мотивація, види іншомовної навчальної діяльності, реалізація навчального проекту, індивідуальна траєкторія успіху школяра, міжпредметні зв'язки.

Uraieva I. H. Let's Overcome Educational Losses During the Adaptation Cycle of Basic Secondary Education.

Recently, educators, the public, and parents on social networks have been actively discussing the problem of overcoming educational losses caused by years of online education. First of all, experts talk about the need for psychological and pedagogical support of students. However, the emotional state of teachers, resilience in the conflict and post-conflict period is no less important, because the success of students and the effectiveness of lessons are largely determined by the forms of work and techniques that the teacher chooses during the lesson. Therefore, we talk about the relationship between the teacher and the student during learning, about communication, mutual agreement and interest in success, awareness of the importance of catching up on possible gaps and successful assimilation of educational material from a foreign language.

Keywords: overcoming educational losses of pupils, modern tools of learning, learning a foreign language, foreign language communication, psychological and pedagogical support, partnership pedagogy, partner learning, group form of work, motivation, types of foreign language learning activities, implementation of an educational project, individual success trajectory of a schoolchild, intersubject connections.

Організація процесу вивчення іноземних мов у Новій українській школі базується на компетентнісно орієнтованому і діяльнісному підходах до навчання. Таке освітнє іншомовне комунікативне середовище створює умови для активно-пізнавального, ефективного та відповідального навчання сучасних школярів.

В арсеналі вчителя іноземної мови є значний вибір інтерактивних та мотиваційних інструментів роботи, які стали доступними завдяки вітчизняним розробникам, а також іноземним партнерам. Це і цифрові навчальні платформи з численними тренувальними вправами, і відео- та аудіосупровід підручників з усіх іноземних мов, і сайти з розробленими завданнями для учнів та методичним наповненням для вчителів, і можливості створення власних інтерактивних завдань на різних онлайн-

сервісах. Сьогодні кожен учитель іноземної мови непогано орієнтується у цьому розмаїтті цифрових технологій і вдало поєднує інтерактивні практики навчання з власною системою навчання та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Щодо чинників впливу на ефективність процесу компетентнісно орієнтованого навчання іноземної мови учнів в адаптаційному циклі НУШ, важливо зазначити: у кожної дитини – індивідуальний когнітивний стиль сприйняття, темп запам'ятовування та власний поступ. Від врахування цього факту значною мірою залежить обсяг засвоєного матеріалу, рівень засвоєності, а також вірогідність освітніх втрат під час дистанційного чи змішаного навчання.

Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України, Загальноєвропейські рекомендації з іноземної

освіти дають орієнтири побудови динамічного, холистичного, гармонійного навчання іноземної мови або двох іноземних мов для реалізації мети Нової української школи. Навчальні заклади і вчителі вільні проаналізувати, оцінити, обирати й доповнювати різні напрями формування мовленнєвих, мовних механізмів міжкультурного спілкування. Однак зараз від педагогів очікується раціональне управління навчальною діяльністю учнів та знаходження шляхів виявлення, аналізу і своєчасне подолання освітніх проблем, так само як і розробка якісних підсумкових тестів і творчих завдань, підготовка до природного функціонування навчального процесу.

Учні 5–6-х класів, звичайно, вивчають іноземну мову, як будь-який інший навчальний предмет у розкладі, відповідно до розумових здібностей, власних потреб і мотивів. З початкової школи вони навчилися виконувати тренувальні й творчі завдання, орієнтуватися у підручнику і типах вправ, працювати у різних режимах, спілкуватися та взаємодіяти з однокласниками і вчителем. Спілкування є невід'ємною складовою іншомовних навчальних завдань, коли учасники здійснюють дії рецепції, інтеракції, продукування та медіації або комбінації кількох із них.

Проте відносно небагато дітей навчаються дійсно активно, проявляючи ініціативу в плануванні, побудові та самооцінюванні їх власної навчальної діяльності. Великий відсоток п'яти-шестикласників навчається пасивно, лише виконуючи інструкції до вправ з підручника або те, що задає вчитель. Отже, функція вчителя – підтримувати інтерес до предмету і бажання дитини розвиватися, набувати компетентностей, краще усвідомити можливості, що стають доступними завдяки знанням іноземної мови.

В адаптаційному циклі навчання бажано нагадати учням, що з точки зору знання про світ (загальні, немовні компетенції) вивчення іноземної мови не означає початок з нуля. Велика частина необхідних знань може розглядатися як така, що вже набута поза уроком іноземної мови. Тому, вважаю, вчитель іноземної мови повинен приділяти особливу увагу досвіду і думкам учнів, якими вони діляться на уроці іноземної мови (наприклад, про стосунки в родині, поїздки з батьками, перебування за кордоном, про дозвілля з друзями та однолітками, про захоплення та інтереси тощо).

Зрозуміло, що формування комунікативної (лексичної, граматичної, фонетичної й орфографічної) компетенції школярів є ключовим аспектом вивчення іноземної мови. Обсяг, діапазон словникового запасу, рівень сформованості граматичної та орфографічної компетенцій є основними ознаками оволодіння іноземною мовою. Вони ж, відповідно, є об'єктами формувального та підсумкового оцінювання учнівських досягнень.

У 5–6-х класах вивчення лексики та граматики відбувається у процесі міжкультурного спілкування

та досягнення мовленнєвих умінь, а отже є результатом ретельно спланованої іншомовної навчальної діяльності. Якщо подекуди в учня виникають труднощі, то для зняття перешкод чи надолуження навчальних прогалин учитель планує особливу оперативну стратегію за допомогою коректних методів та релевантних прийомів.

Поділюся ідеями і техніками, яким чином можна допомогти школяреві прискорити, полегшити запам'ятовування, засвоєння і свідоме вживання іншомовної лексики та граматичних структур.

На думку лінгвістів та нейробіологів, дитячий та ранньопідлітковий процес оволодіння інформацією неможливий без спостереження чи інтуїтивного пізнання. Будь-яка лексична одиниця, граматична структура проходить кілька етапів – від моменту пред'явлення на слух або виявлення у тексті до моменту її самостійного автоматичного вживання. Цей когнітивний процес засвоєння непростий, він вимагає часу та інтелектуальних зусиль. Тому недивно, що подекуди на початковому етапі засвоєння учні неспроможні використовувати навчальний матеріал без помилок.

Засвоєння у класі покращується, коли створюються сприятливі умови для міжособистісної комунікації, комбінуються свідоме навчання і систематична практика спілкування, колективні та індивідуальні форми роботи, самооцінювання та взаємооцінювання. Ігрові завдання, відео- та аудіозаписи, загадки і кросворди, створення уявних ситуацій, змагання, робота в мікрогрупах та командах, використання візуальних подразників (колір, розмір, наочність, жести і міміка), емпатії, виготовлення лепбуків, тематично-підсумкових проєктів розкривають комунікативний потенціал школярів та розвивають їхні комунікативні стратегії. Діти відволікаються від складного процесу навчання і вчать за комунікативною потребою спонтанно вживати іншомовні слова й вирази.

Граматична компетенція, здатність організувати слова в речення для передачі смислу, оформлення низки речень у повідомлення, безумовно, є важливою в комунікативній компетенції і теж вимагає особливої уваги до організації процесу формування. Тут також можливі прогалини через природну складність аналітичного непростого матеріалу. І варто покроково планувати алгоритм відпрацювання граматичних структур і явищ у тренувальних завданнях, додаткових вправах на повторення та дозоване закріплення для набуття умінь. Це можуть бути спеціально розроблені індивідуальні вправи, номінально простіші, з додатковими роз'ясненнями, як-от: заповнення пропусків, побудова за моделлю, множинний вибір, вправи на заміну / трансформацію, запитання-відповіді з використанням відповідних структур, мовленнєві граматично спрямовані вправи.

Згідно з концептуальними засадами реформування середньої школи «Нова українська школа», у 5–6-х класах відбувається адаптаційний цикл базової середньої освіти, вивчення іноземної мови переходить від репродуктивного рівня до елементарної комунікації (самостійно або у взаємодії) за зразком, з опорою чи без неї, з виконанням операцій та дій, навчаючи учнів робити самостійний вибір форм і способів засвоєння навчального змісту відповідно до власної траєкторії розвитку, зіставляти, класифікувати, систематизувати, формулювати елементарні висновки, висловлювати оцінні судження, пов'язувати вивчення із практичним життям.

Регулярне діагностування вчителем рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності учнів у вигляді формувального оцінювання, само- та взаємооцінювання допоможе вчасно виявити проблеми, які заважають просуватися в навчанні, та віднайти належні способи удосконалення рівня індивідуального іншомовного комунікативного розвитку школярів.

Підтримуючи учнів у навчанні, стимулюючи їхній інтерес до іноземної мови, до самого процесу навчання, заохочуючи їх до спроби докладання зусиль, пізнання нового, вчитель заручається зворотним зв'язком та їхньою відповідальністю за досягнення.

Література

1. Blanchet P., Moore D., Asselah-Rahal S. Perspectives pour une didactique des langues contextualisés. Paris : Éditions des archives contemporaines, 2018.
2. Buscaglia C., Sanchez L. Réussir sa classe tous les jours... ou presque ! Toulouse, Cépadués – Éditions, 2009.
3. Hervieu-Wane F. Guide du jeune enseignant. Éditions Sciences Humaines, Auxerre, 2019.
4. Riquois E. Lire et comprendre en français langue étrangère. Paris : Hachette, 2019.
5. Robert J.-P., Rose E., Reinhardt C. Faire classe en FLE. Paris : Hachette, 2021.

УДК 373.5:821

Н. В. Єзерська,
вчитель української мови і літератури
КЗЗСО «Луцький лицей № 25 Луцької міської ради»

Розвиток комунікативних компетентностей та творчих здібностей учнів у процесі вивчення української літератури

Keywords: creative personality, communication skills, development, studying, forms of work, storytelling, interest, literature, methods, vocabulary, opportunities.

Описано форми роботи з розвитку комунікативних і творчих здібностей учнів на уроках української літератури та в позаурочний час. Наведено зразки окремих завдань.

Ключові слова: творча особистість, комунікативні здібності, розвиток, навчання, форми роботи, сторітелінг, інтерес, література, методи, словниковий запас, можливості.

Yezerka N. V. Development of Communicative Competences and Creative Abilities of Students During the Study of Ukrainian Literature.

The article describes the methods of work on the development of communicative and creative abilities of students in Ukrainian literature lessons and in extracurricular time. Samples of some tasks are given.

У наш час знецінюється безпосереднє живе спілкування через поширення спілкування за допомогою електронних носіїв. Педагогам-словесникам насамперед необхідно вчити учнів грамотно спілкуватися, висловлювати та відстоювати власні думки, тобто формувати їх комунікативну обізнаність.

Імідж та успіх випускника залежать від того, який його словниковий запас та рівень культури мови і мовлення. Українська література має великі можливості для формування комунікативних компетентностей учнів. Під час вивчення художніх творів я стараюся створювати умови для активної мовленнєвої практики, щоб діти мали можливість